

Злоякісні новоутворення: сучасний стан, профілактика та лікування

Злоякісні новоутворення (онкологічні захворювання, рак) – це гетерогенна група патологічних процесів, що характеризуються неконтрольованим поділом атипових клітин, які здатні інфільтрувати навколишні тканини та метастазувати в віддалені органи.

Епідеміологічна ситуація

За даними Міністерства охорони здоров'я України та Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), онкологічні захворювання посідають друге місце серед причин смертності після серцево-судинних хвороб. В Україні щорічно діагностують понад 130 тисяч нових випадків раку, при цьому тенденція до зростання захворюваності зберігається.

Найпоширенішими онкологічними нозологіями серед населення є:

- Рак молочної залози (особливо серед жінок),
- Рак легень,
- Колоректальний рак,
- Рак передміхурової залози,
- Рак шлунка,
- Рак шийки матки.

Підвищення рівня захворюваності обумовлено багатьма факторами, включаючи демографічні зміни, вплив факторів навколишнього середовища, шкідливі звички, недостатній рівень профілактичних оглядів.

Фактори ризику

До основних факторів ризику розвитку злоякісних новоутворень належать:

- Тютюнопаління та вплив пасивного диму,
- Зловживання алкоголем,
- Неконтрольоване та тривале вплив ультрафіолетового випромінювання,
- Неправильне харчування (високий вміст жирів, низький рівень овочів та фруктів),
- Ожиріння,
- Віруси (наприклад, ВПЛ – вірус папіломи людини, що пов'язаний з раком шийки матки; вірус гепатиту В і С – з раком печінки),
- Генетична схильність,
- Вплив професійних канцерогенів,
- Хронічні запальні процеси.

Клінічні прояви

Злоякісні пухлини можуть довгий час протікати безсимптомно, що ускладнює ранню діагностику. Клінічна картина залежить від локалізації, розмірів та стадії пухлини. Основні симптоми, що мають насторожувати пацієнтів:

- Поява новоутворення або зміна розміру існуючого вузла,
- Тривалий біль або дискомфорт у певній ділянці,
- Несподівана втрата маси тіла,
- Незвичні кровотечі або виділення,
- Зміни на шкірі (ураження, виразки, зміна кольору чи форми родимок),

- Порушення функцій органів (наприклад, кашель, задишка при раку легень; порушення травлення при раку шлунка чи кишечника).

Важливо звертатися за медичною допомогою при появі будь-яких підозрілих симптомів.

Діагностика

Сучасна діагностика онкологічних захворювань базується на комплексному підході:

- Клінічний огляд лікаря-онколога,
- Візуалізаційні методи: ультразвукове дослідження (УЗД), рентгенографія, комп'ютерна томографія (КТ), магнітно-резонансна томографія (МРТ), мамографія,
- Лабораторні дослідження: загальний та біохімічний аналіз крові, онкомаркери,
- Морфологічна верифікація діагнозу: біопсія з подальшим гістологічним та імуногістохімічним дослідженням.

Рання діагностика є ключем до успішного лікування та зниження смертності від раку.

Лікування

Тактика лікування визначається типом пухлини, її локалізацією, стадією та загальним станом пацієнта. Основні методи лікування:

- Хірургічний – радикальне видалення пухлини,
- Хіміотерапія – системне застосування цитостатиків для знищення ракових клітин,
- Променева терапія – локальне вплив радіацією на пухлину,
- Цільова та імунотерапія – сучасні методи, що впливають на специфічні молекулярні мішені та імунну систему,
- Паліативна допомога – зменшення симптомів і поліпшення якості життя при прогресуючій хворобі.

У межах державних програм всі ці види лікування доступні безоплатно для громадян України, включно з внутрішньо переміщеними особами.

Профілактика

Профілактика злоякісних новоутворень – це найефективніший шлях зменшення захворюваності та смертності. Рекомендації включають:

- Відмова від куріння та зловживання алкоголем,
- Раціональне харчування з достатньою кількістю овочів та фруктів,
- Регулярна фізична активність,
- Уникнення надмірного впливу ультрафіолету,
- Вакцинація проти вірусів, що асоціюються з онкологією (наприклад, ВПЛ),
- Регулярні профілактичні огляди та скринінгові програми,
- Своєчасне лікування хронічних запальних захворювань.

Допомога внутрішньо переміщеним особам

Мешканці Бердянської міської територіальної громади, які тимчасово проживають у місті Запоріжжі, можуть безкоштовно пройти онкоскринінг у Запоріжжі за Програмою медичних гарантій, незалежно від місця реєстрації. Це стало можливим завдяки ініціативі, яка охоплює всі Центри первинної медико-санітарної допомоги (ЦПМСД) міста.

Які обстеження доступні?

ВПО можуть пройти безкоштовні діагностичні обстеження для раннього виявлення онкозахворювань у будь-якому медичному закладі, який має договір з Національною службою здоров'я України (НСЗУ). Це включає такі дослідження:

- Мамографія
- Гістероскопія
- Езофагогастродуоденоскопія
- Колоноскопія
- Цистоскопія
- Бронхоскопія

Обстеження проводяться безкоштовно за наявності електронного направлення від сімейного або лікуючого лікаря. Для мамографії та колоноскопії обстеження доступні з 40 років, для інших досліджень – з 50 років. У разі необхідності обстеження можуть бути проведені й раніше, за рекомендацією лікаря.

Де пройти обстеження?

У Запоріжжі обстеження доступні у всіх медичних закладах, які уклали договір з НСЗУ. Зокрема, обстеження можна пройти в Центрах первинної медико-санітарної допомоги міста:

- ЦПМСД № 2 (Шевченківський район)
- ЦПМСД № 5 (Хортицький район)
- ЦПМСД № 6 (Шевченківський район)
- ЦПМСД № 9 (Дніпровський район)
- ЦПМСД № 10 (Вознесенівський район)

Для запису на обстеження рекомендується звертатися безпосередньо до обраного медичного закладу або скористатися контактними номерами:

- (097) 18 18 192
- (099) 18 18 192
- (073) 18 18 192

Висновок

Онкологічні захворювання – складна медична проблема, яка потребує системного підходу на рівні держави, громади та кожної людини. Своєчасна діагностика, адекватне лікування та дотримання профілактичних заходів дозволяють суттєво покращити якість життя пацієнтів і знизити смертність.

Піклуйтеся про своє здоров'я, проходите профілактичні огляди та не ігноруйте тривожні симптоми.